

Грищенко Г.А.

Національна академія державного управління при Президентові України

СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНКЛЮЗИВНОЮ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються питання державного управління інклюзивною освітою. Особливу увагу надано визначенню поняття «механізм державного управління інклюзивною освітою». Подано результати комплексного аналізу підходів до функціонування інклюзивної освіти та впроваджених державою концепцій реалізації інклюзивної освіти. Окреслено проблеми у сфері інклюзивної освіти, які перешкоджають реалізації соціально-економічного та фінансового механізмів державного управління. Вивчено принципи фінансування інклюзії в Україні. Визначено, що система фінансування інклюзії повинна оновлюватись, орієнтуючись на результативність надання освітніх послуг закладами освіти. Зроблено висновок, що соціально-економічний та фінансовий механізм державного управління інклюзивною освітою в Україні є процесом активної та узгодженої діяльності органів державної влади в соціальній та економічній сферах. Запропоновано з метою реалізації зазначених механізмів чітко сформулювати напрями розвитку, котрі повинні базуватись на здійсненні комплексних дій для успішної реалізації інклюзивної освіти, що передбачає фізичну доступність, індивідуальний підхід та підготовку фахівців. Вивчено результати всеукраїнських досліджень у сфері освіти в контексті яких досліджено стан інклюзивної освіти. Досліджено динаміку розвитку мережі закладів, які мають інклюзивні класи та чисельності дітей, які в них навчаються, на прикладі даних Департаменту освіти й науки Київської міської державної адміністрації. Здійснено аналіз чинників, що впливають на реалізацію соціально-економічного механізму державного управління інклюзивною освітою. У статті розглянуто питання фінансування інклюзивної освіти в Україні та надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами. Особливу увагу надано аналізу нормативно-правових актів, в основу яких покладено ідею впровадження та реалізації інклюзивного навчання, зокрема в контексті реформування загальної середньої освіти в рамках концепції «Нова українська школа».

Ключові слова: державне управління, інклюзивна освіта, фінансовий механізм, соціально-економічний механізм, принцип доступності, «гроші ходять за дитиною».

Постановка проблеми. Під час визначення рівня сформованості соціальної та гуманітарної політики у сфері освіти кожної держави, основний акцент робиться на оцінці того, як у ній проявляється увага до найбільш уразливих категорій населення, зокрема до дітей. За останні роки стратегічною метою Уряду у сфері освіти стало підвищення рівня її якості відповідно до вимог інноваційного економічного розвитку та врахування сучасних потреб суспільства щодо забезпечення доступності освіти для кожної дитини. На сьогодні інклюзивна освіта є важливим складником державної освітньої політики в багатьох країнах світу. Виникнення інклюзивної освіти пов'язане з реалізацією одного з основоположних прав людини – права на освіту, яке забезпечує основу для розвитку справедливого суспільства. Тому перед державою стоїть

важливе завдання забезпечити право на освіту, незалежно від індивідуальних особливостей або потреб кожної особи.

У 2009 році Україною було ратифіковано Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю (далі – Конвенція). У положеннях Конвенції зазначено, що держави-учасниці повинні забезпечувати й заохочувати повну реалізацію всіх прав людини й основоположних свобод усіма особами з інвалідністю без будь-якої дискримінації за ознакою інвалідності [7]. Зазначене свідчить про необхідність створення на основі ідеології, котра забезпечує рівне ставлення до всіх людей і формує спеціальні умови для тих, хто має особливі освітні потреби (далі – ООП), відповідних механізмів (правового, економічного, фінансового, соціального тощо), методів, інструментів, способів їх реалізації для забезпечення надання освітніх послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблеми державного управління інклюзивною освітою, серед яких: особливості державної політики щодо реалізації інклюзивної освіти, організаційні та правові механізми державного управління інклюзивною освітою, зарубіжні моделі й підходи до організації інклюзивної освіти, функціональне поле та повноваження органів влади в цих питаннях тощо були предметом досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, М. Ажажа вивчала питання державної політики щодо інклюзивної освіти в умовах професійної підготовки молоді [1], М. Криштанович досліджував механізми публічного управління в інклюзивній освіті в Україні [9], К. Кузнецов охарактеризував механізми державного управління у фінансуванні системи інклюзивної освіти [10], Т. Лукіна аналізувала механізми державного управління спеціальними закладами для дітей з особливими освітніми потребами [11], І. Луценко вивчала правові аспекти запровадження інклюзивної освіти в Україні [12], Я. Федан та М. Мицишин досліджували питання вдосконалення організаційно-правового механізму державного управління освітою осіб з особливими потребами [20], Л. Миськів схарактеризувала повноваження центральних органів виконавчої влади України у сфері реалізації інклюзивної освіти [14], А. Тамм і Т. Стецюра вивчали інклюзивну освіту як предмет наукових досліджень у сучасній Україні [19] тощо. Це свідчить про актуальність теми та необхідність пошуку єдиних підходів вирішення проблем, котрі виникають під час регулювання відносин в інклюзивній освіті. Державне управління інклюзивною освітою в Україні перебуває у стадії становлення, вироблення адекватних механізмів його забезпечення, що зумовлює необхідність теоретичного осмислення наявних підходів і віднайдення найбільш ефективних способів його реалізації з урахуванням постійних змін у політико-правових засадах, соціально-економічних відносинах та у сфері освіти загалом.

Постановка завдання. Отже, метою статті є розкриття стану соціально-економічного та фінансового механізмів державного управління інклюзивною освітою в Україні з урахуванням завдань реалізації сучасної державної політики у сфері освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багато науковців у своїх дослідженнях надавали значну увагу вивченню поняття «механізми державного управління освітою», ми у своєму дослідженні поділяємо думку вчених щодо його

визначення через «сукупність практичних заходів (рішень, важелів, стимулів, методів, процесів), за допомогою яких суб'єкти управління, впливаючи на сферу освіти з метою досягнення поставлених цілей, забезпечують її функціонування й розвиток» [5, с. 407].

На думку вчених, політичні, організаційні, правові, економічні, соціальні та інші механізми виокремлюють, згідно з характером впливу, до кожної групи яких визначаються нормативно-правовий, інформаційний, кадровий, фінансовий, матеріально-технічний складники. Зокрема, економічні механізми державного управління освітою являють собою «матеріальне стимулювання колективів, окремих працівників шляхом підвищення прибутку, заробітної плати, преміювання, одержання кредитів, оподаткування тощо» [5, с. 408].

Ключовим поняттям у досліджуваній нами проблемі є поняття механізму державного управління інклюзивною освітою, яке А. Тамм і Т. Стецюра визначають як «систему органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які за повноваженнями долучені до запровадження такої освіти в межах правових норм, що існують у державі», а сам процес державного управління інклюзивною освітою вони пропонують тлумачити «як сукупність мотиваційних, економічних, правових, політичних, організаційних та інших заходів держави, котрі спрямовані на забезпечення розвитку інклюзивної освіти» [19, с. 83].

Соціальний компонент механізмів державного управління передбачає, переважно, певні впливи на колективи, соціальні спільноти, окремих осіб, громадську думку тощо. Зокрема, соціально-економічний механізм державного управління, на нашу думку, врегульовує взаємозв'язок між створенням державою безпечних і комфортних умов для життя різних категорій громадян, підтримкою соціально-незахищених верств населення, забезпечення їх необхідними послугами (медичними, освітніми, культурними тощо) з можливістю реалізуватись у професійній діяльності та житті загалом. Створення необхідних умов для реалізації кожної особи, незалежно від складності її особливих потреб, інтеграція у звичайне життя має більш сприятливий вплив на економіку країни, ніж пожиттєве її утримання державою. Зокрема, з метою формування успішної державної політики в цьому напрямі, на нашу думку, важливий вплив мають розроблення відповідних програм соціально-економічного розвитку країни з урахуванням потреб різних категорій громадян, забезпечення гідного рівня життя, надання якісних

послуг у різних сферах, забезпечення соціальної справедливості та рівності тощо.

Державною науковою установою «Інститут освітньої аналітики» разом із Міністерством освіти й науки України у 2019 році було проведено всеукраїнське дослідження якості дошкільної освіти, в контексті якого вивчались і питання інклюзивної освіти. Респондентами дослідження виступили директори, вихователі та батьки вихованців закладів дошкільної освіти. Результати дослідження показали, що лише кожен п'ятий директор ЗДО повністю обізнаний у питаннях організації інклюзивного освітнього середовища, цікаво, що найбільше обізнаних (26,7%) серед директорів зі стажем роботи від 5 до 10 років, а найменше (3,6%) володіють навичками організації інклюзивного освітнього середовища – директорів, які мають стаж роботи в цьому закладі від 30 до 35 років. Позитивним є те, що 80,0% хотіли б поглибити свої знання щодо організації інклюзивного освітнього середовища. Проаналізувавши відповіді респондентів, стало очевидним, що умови для дітей з особливими освітніми потребами створені майже у чверті закладів дошкільної освіти, про що зазначили 23,5% директорів [22].

Аналогічні результати були отримані й дослідженням, проведеним UNICEF у березні–квітні 2019 року, внаслідок якого було виявлено, що для забезпечення інклюзивної освіти в більшості закладів не створено необхідні умови, а також відзначається брак педагогічних працівників для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, що надалі може негативно впливати на якість дошкільної освіти [22].

Результати вказаних вище досліджень свідчать про досить «стихийне» упровадження інклюзивної освіти в Україні, що є наслідком відповідної державної політики. Зазначене не може позитивно позначатись на ставленні суспільства до впроваджуваних змін і, як наслідок, викликає багато занепокоєнь, спротиву та нерозуміння. На нашу думку, державна політика щодо інклюзивної освіти має бути підкріплена повним фінансуванням, якісною підготовкою педагогічних кадрів закладів освіти до роботи в умовах інклюзії, залучення осіб з особливими потребами до нормотворчого процесу, поетапне упровадження необхідних змін, здійснення активної інформаційної підтримки та регулярних моніторингових досліджень із метою вивчення стану впровадження реформ, виявлення прогалин тощо.

Досліджуючи взаємодію органів державної влади та освітян під час побудови освіти для

осіб з особливими освітніми потребами в межах інклюзивного навчання на регіональному рівні, Я. Федан і М. Мищишин помітили, що процеси, пов'язані із запровадженням інклюзії в Україні, проходять досить складно та повільно. На їхню думку, однією із причин є відсутність зацікавленості органів місцевої державної адміністрації та керівників закладів освіти, що зумовлене неналежним фінансуванням та матеріально-технічним і навчально-методичним забезпеченням [20, с. 129]. Інакше кажучи, йдеться про залежність мотивації керівників різних рівнів управління освітою від сформованості відповідного фінансового механізму.

Т. Лукіна й А. Шошова звертали увагу на фактичну відсутність соціально-економічного та інших механізмів втілення в життя правових норм, які б регулювали інститут інклюзивної освіти. Для вирішення зазначеної проблеми дослідниці пропонували розробити на засадах міжгалузевих системного підходу комплексні зміни до законодавства з питань освіти, створити у складі органів управління освітою окремі структурні підрозділи з питань освіти дітей визначеної категорії, під час управління освітою активніше співпрацювати з управліннями охорони здоров'я, соціального захисту для якомога раннього виявлення дітей із порушеннями психофізичного розвитку [11, с. 94].

На проблеми між сучасними суспільними змінами та процесами у сфері інклюзивної освіти та державно-управлінським забезпеченням цих процесів указувала також І. Луценко. Автор наголошувала та тому, що інклюзивне навчання може бути успішним лише у разі вирішення завдань на державному рівні [12, с. 241].

Варто зауважити, що впровадження інклюзивної освіти створює потенційну можливість забезпечення рівності в суспільстві та реалізації права кожного на освіту.

Не меншої уваги надано питанням інклюзивної освіти І. Гевком. Учений зазначає, що Україна діє відповідно до організаційно-адміністративної моделі «поглинання», що означає порушення фундаментального принципу освітньої інтеграції – свободи вибору місця навчання дітей з обмеженими можливостями. Окрім економічних проблем, котрі виникають під час державного управління інклюзивною освітою, суттєвими є й соціальні, що пов'язані із практичною відсутністю фахівців, які необхідні у сфері інклюзії [2, с. 56].

Гостра потреба у фахівцях з інклюзивної освіти підтверджується статистичними даними щодо розширення мережі закладів/класів та збіль-

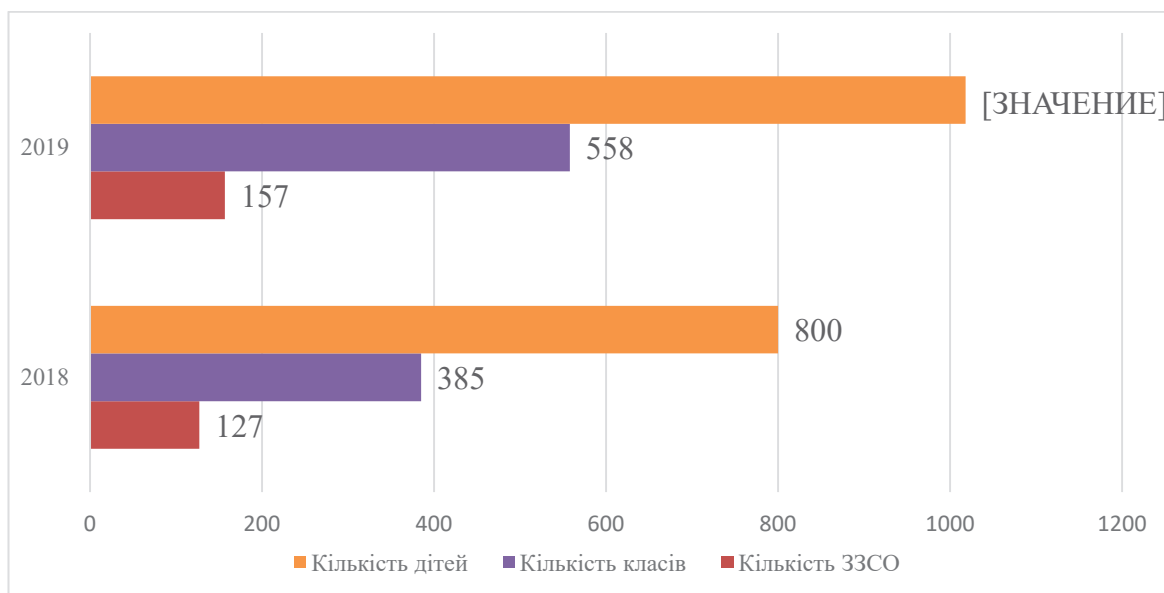


Рис. 1. Динаміка змін кількості закладів загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням у м. Києві

Примітка: розроблено автором за даними звіту [6]

шення кількості дітей, що навчаються в них. Так, наприклад, лише в Києві у 2019–2020 навчальному році кількість закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), в яких було реалізоване інклюзивне навчання, порівняно із 2018 роком зросла на 30 одиниць – зі 127 до 157. Отже, показник кількості шкіл та учнів у 2019 році збільшився практично на 20% [6, с. 6].

Важливими складниками механізмів державного управління загалом та інклюзивною освітою зокрема, є принципи, на яких це управління має бути засноване і які, зі свого боку, виступають певним орієнтиром для визначення завдань управління.

Важливі принципи щодо організації діяльності в галузі освіти осіб з ООП містяться у так званій Саламанській декларації, прийнятій у 1994 році [18]. В основі цих положень лежить право людини на освіту й зобов'язаність держави створити умови для реалізації цього права всім громадянам. Так, кожна особа з інвалідністю має право висловити свої побажання щодо своєї освіти тією мірою, якою це може бути точно встановлено. Основні положення принципи, які лежать в основі зазначеної декларації, полягають у тому, що заклади загальної середньої освіти повинні приймати всіх дітей, незважаючи на будь-які їх фізичні або інтелектуальні особливості. Спираючись на цей документ, а також сучасне освітнє законодавство України, можна сформулювати низку найважливіших принципів державного управління інклюзивною освітою, в яких відображатиметься специфіка

реалізації соціально-економічного та фінансового механізмів такого управління, а саме:

- правового захисту;
- справедливості у формуванні та реалізації бюджетів суб'єктів інклюзивної освіти;
- результативності надання освітніх послуг;
- адресного розподілу фінансових ресурсів державних і місцевих бюджетів;
- підвищення соціальної ефективності управління освітою;
- недискримінації за фізичними, національними або іншими відмінностями;
- толерантного ставлення всіх учасників освітнього процесу;
- професійності кадрів та постійного підвищення їх компетентності;
- залучення до реалізації інклюзивної освіти громадськості, насамперед територіальної громади, різних інститутів громадянського суспільства;
- інтегрованості освіти та реабілітації на рівні громад [18].

На реалізацію соціально-економічного механізму державного управління інклюзивною освітою значно впливає ставлення в суспільстві до інклюзії, яке на сьогодні є далеко не однозначним. Цьому сприяють різні чинники фінансово-економічного, культурного, соціального характеру, що зумовлює:

- відсутність належного матеріально-технічного оснащення закладів освіти та посилення їх фізичної доступності для дітей з ООП;

- недостатність фінансового забезпечення придбання спеціальних пристроїв для дітей, а також методичного забезпечення для педагогів;

- відсутність достатньо підготовленого з питань інклюзії управлінського та педагогічного персоналу;

- некоректність ставлення суспільства до дітей з ООП, незважаючи на наявність даних соціологічних та інших досліджень котрі ілюструють загалом підтримку запровадження інклюзії.

Незважаючи на те, що Уряд в Україні активно впроваджує політику інклюзивної освіти, деякі підходи до надання освітніх послуг у сфері інклюзії сформовані за радянських часів. Порядок фінансування інклюзивної освіти характеризується системою відповідних компонентів, що безпосередньо відповідають за виконання конкретних завдань. Фінансування інклюзивної освіти здійснюється за принципом субсидіарності. Тобто, в основі розподілення видатків між державним та місцевими бюджетами лежить необхідність максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до особи, яка їх безпосередньо споживає [10, с. 83].

Перша цільова субвенція була виділена урядом у 2017 році для надання державної підтримки особам з ООП. Головним розпорядником субвенції було визначено Міністерство освіти й науки України як центральний орган виконавчої влади.

Зокрема, визначалось, що розпорядниками субвенції за місцевими бюджетами є структурні підрозділи з питань освіти й науки місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [16].

Цікавим способом, на нашу думку, було укладення типових угод із фахівцями, які проводили додаткові психолого-педагогічні й корекційно-розвиткові заняття, що свідчить про розуміння держави щодо необхідності комплексного підходу до вирішення кадрового питання.

У 2013 році було прийнято Національну стратегію розвитку освіти України до 2021 року. Зазначена стратегія чітко визначала проблеми у сфері освіти, одними з яких були обмеження доступу дітей з ООП до якісної освіти, недосконалість системи національного моніторингу та оцінювання якості освіти, низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладів освіти [15]. Зважаючи на зазначене, можна зробити висновок, що українська система освіти зовсім не була готова до впровадження інклюзивної освіти, а тому її впровадження стало серйозним викликом для освітян та держави загалом.

За останні роки Уряд прийняв низку важливих нормативно-правових актів, в основу яких було покладено ідею впровадження та реалізацію інклюзивного навчання. Закон України «Про освіту» визначає форми й методи соціальної, педагогічної підтримки дітей з ООП, в його положеннях відображаються принципи, котрі спрямовані на створення ефективної системи допомоги дітям із порушеннями розвитку, вирішення низки проблем, пов'язаних із навчанням та професійною підготовкою [17].

Низка важливих рішень було запропоновано під час реформування загальної середньої освіти в межах концепції «Нова українська школа», ініційованої Міністерством освіти й науки України у 2016 році. Окрім пріоритету прозорого фінансування, яке передбачала концепція, важливим принципом визначався «гроші ходять за дитиною», з метою підтримки дітей з ООП, які можуть здобувати освіту інклюзивно поряд з іншими дітьми у пристосованих для цього школах [8].

На нашу думку, використання зазначених принципів є дієвим та мотивуючим способом у сфері державного управління інклюзивною освітою. Окрім того, що заклади загальної середньої освіти будуть зацікавлені в навчанні дітей з ООП, буде дотримано зміст навчальних дисциплін, діти пристосовуватимуться до загального потоку освітнього процесу, отримуватимуть допомогу в подоланні фізичних незручностей і соціальних відмінностей. Зокрема, варто зазначити, що система фінансування інклюзії повинна оновлюватись, орієнтуючись на результативність надання освітніх послуг закладами освіти.

Питання фінансування на сьогодні залишається відкритим. Незважаючи на те, що в Державному бюджеті щорічно передбачено виділення коштів на інклюзивну освіту, у 2019 році обсяг субвенції було зменшено на 11% і становив 1,2 млрд грн. Зокрема, Порядком «Про деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2018), регулюється розподіл субвенції між регіонами, виникає постійна необхідність спільного фінансування з місцевими бюджетами та участі місцевих органів влади в інвестуванні реформи [3].

Крім того, в Законі України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» за бюджетною програмою «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з ООП» (далі – субвенція) передбачено видатки в обсязі понад п'ятсот млн грн., із яких [4]:

– 90% суми розподілено між місцевими бюджетами на забезпечення безпосередньої підтримки осіб з ООП, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах (групах) закладів освіти;

– 10% перерозподілені на бюджетну програму «Здійснення методичного та матеріально-технічного забезпечення діяльності навчальних закладів, забезпечення діяльності експертних рад із питань проведення експертизи дисертацій» для здійснення централізованої закупівлі 199 комплектів методик для проведення комплексної оцінки розвитку дітей з ООП в інклюзивно-ресурсних центрах.

Ураховуючи стрімке зростання кількості здобувачів освіти, котрі навчаються інклюзивно, яке випереджає, зокрема, прогнозовані показники, залишок субвенції на підтримку осіб з ООП надає ресурс до покриття потреби, що виникла станом на 2019/2020 н.р. та зросла порівняно до планових показників Державного бюджету на 2020 р. Надалі за умови продовження темпів зростання необхідно переглядати формулу розподілу коштів, передбачивши індивідуалізований розрахунок потреби, на відміну від уніфікованого, який використовується наразі.

Висновки. Соціально-економічний та фінансовий механізм державного управління інклюзивною освітою в Україні є процесом активної та узгодженої діяльності органів державної влади в соціальній та економічній сферах.

Із метою реалізації зазначених механізмів необхідно чітко сформулювати напрями діяльності державних органів, які повинні полягати у здійсненні комплексних дій для успішної реалізації інклюзивної освіти.

Насамперед необхідно вирішити проблему фізичної доступності закладів освіти, в яких здобуватимуть освіту діти з ООП. Оскільки на законодавчому рівні зазначений принцип визначений, проте, на практиці сотні закладів освіти залишаються без належних оснащень та з низкою бар'єрів. По-друге, важливим є індивідуальний підхід до кожної особливої дитини, залежно від її потреб та особливостей розвитку. Сотні дітей, які мають певні фізичні порушення, не можуть навчатись за однаковою програмою з дітьми з розумовими порушеннями, оскільки, інтелектуальні рівні будуть різними.

Третім важливим складником є вирішення державою проблем підготовки фахівців у зазначеній сфері. Повинна бути створена окрема програма для підготовки педагогів закладів освіти та викладачів, які б вивчали особливості психології дітей із фізичними та психічними порушеннями, вміли застосовувати ці знання у процесі роботи з такими дітьми.

Перспективними напрямками подальших досліджень є здійснення порівняльного аналізу зарубіжних моделей реалізації механізмів державного/публічного управління інклюзії в освітній сфері, розробку та обґрунтування методик обчислення соціальної ефективності впровадження інклюзивних форм навчання, вивчення вагомості впливу чинників політичного, соціального, економічного тощо характеру на зміну толерантного ставлення громадськості до ідеї запровадження інклюзивної освіти в Україні.

Список літератури:

1. Ажажа М. Державна політика України щодо інклюзивної освіти в умовах професійної підготовки молоді. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1393>.
2. Гевко І. Інклюзивна освіта в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку. *Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. Миколаїв, МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2019. № 1(64). С. 52–58.
3. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа»: постанова Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2018 р. № 237. *Кабінет Міністрів України*. Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF>.
4. Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році: Постанова КМУ від 27 лютого 2019 р. № 129. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-2019-п#Text>.
5. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ: НАДУ, 2011. Т. 4: Галузеве управління / наук.-ред. колегія: М. Іжа (співголова), В. Бодров (співголова) та ін. 2011. 648 с. Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/ee797129-a005-496b-b86a-95045d0132cf.pdf.
6. Звіт про роботу Департаменту освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) за 2019 рік. Режим доступу: https://don.kyivcity.gov.ua/files/2019/12/23/zvit_DON_2019.pdf.

7. Конвенція про права осіб з інвалідністю. *Організація Об'єднаних Націй*. 2006. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
8. Концепція нової української школи. *Міністерство освіти і науки України*. 2016. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
9. Криштанович М. Удосконалення механізмів публічного управління в інклюзивній освіті в Україні. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2017 № 2. Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2017_2/10.pdf.
10. Кузнєцов К. Удосконалення механізмів державного управління у фінансуванні системи інклюзивної освіти. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 2(37). С. 78–88. 13.
11. Лукіна Т., Шошова А. Удосконалення механізмів державного управління спеціальними закладами для дітей з особливими освітніми потребами. *Державне управління: теорія та практика*. 2015. № 1. С. 86–96.
12. Луценко І. Правові аспекти запровадження інклюзивної освіти в Україні. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2014. Вип. 5. С. 240–253.
13. Мельничук О. Кабінет Міністрів України в механізмі публічного управління інклюзивною освітою. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 11. С. 157–166.
14. Миськів Л. Органи виконавчої влади як суб'єкти реалізації інклюзивної освіти в Україні. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2013. № 4. С. 57–61. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npau_2013_4_13.
15. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : *Схвалено Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
16. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами : *Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF>.
17. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. *Верховна Рада України*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
18. Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами та Рамки Дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами. *ЮНЕСКО*. 1994. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94.
19. Тамм А., Стецюра Т. Інклюзивна освіта як предмет наукових досліджень в сучасній Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. № 1. С. 78–86.
20. Федан Я., Мишишин М. Удосконалення організаційно-правового механізму державного управління освітою осіб з особливими потребами. *Молодий вчений*. 2017. № 5. С. 126–130.
21. Шеломовська О. Концептуальні основи формування управлінських рішень у державному управлінні вищою освітою. Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10somsep.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10somsep.pdf).
22. Дослідження якості дошкільної освіти: складники освітнього середовища. Аналітичний звіт. *Міністерство освіти і науки України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики»*. Режим доступу: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/DO-1.pdf>.

Hryshchenko H.A. STATE OF IMPLEMENTATION OF SOCIO-ECONOMIC AND FINANCIAL MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION OF INCLUSIVE EDUCATION IN UKRAINE

The article considers the issues of public administration of inclusive education. Particular attention is paid to the definition of “mechanism of public administration of inclusive education”. The results of a comprehensive analysis of approaches to the functioning of inclusive education and the concepts of inclusive education implement by the state are presented. Problems in the field of inclusive education that hinder the implementation of socio-economic and financial mechanism of public administration are outlined. The principles of financing inclusion in Ukraine have been studied. It is determined that the system of financing inclusion should be updated, focusing on the effectiveness of the provision of educational services by educational institutions. It is concluded that the socio-economic and financial mechanism of public administration of inclusive education in Ukraine is a process of active and coordinated activities of public authorities in the social and economic spheres. It is proposed, in order to implement these mechanism, to clearly formulate areas of development that should be based on the implementation of comprehensive actions for successful implementation of inclusive education, which involves physical accessibility, individual approach and training. The results of all-Ukrainian researches in the field of education in the context of which the state of inclusive education is investigated are studied. The dynamics of the development of the network of institutions with inclusive classes and the number

of children who study in them on the example of the data of the Department of Education and Science of the Kyiv City State Administration is studied. The analysis of the factors influencing realization of the social and economic mechanism of the state management of inclusive education is carried out. The article considers the issues of financing inclusive education in Ukraine and providing state support to people with special educational needs. Particular attention is paid to the analysis of regulations, which are based on the idea of implementation and realization of inclusive education, including in the context of reforming general secondary education within the concept of “New Ukrainian School”.

Key words: *public administration, inclusive education, financial mechanism, socio-economic mechanism, principle of accessibility, “money follows the child”.*